

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ МИСТЕЦТВ
ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МУЗИКИ

Спеціальність	025 Музичне мистецтво	
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	
Ступінь вищої освіти	Бакалавр	
Освітньо-професійна програма / Освітньо-наукова програма	Музикознавство та композиція	
Курс	3	
Семестр	5	
Обсяг дисципліни (години / ECTS)	120 / 4	
Статус дисципліни (обов'язкова / вибіркова)	Обов'язкова	
Мова викладання	Українська	
Інформація про викладача	Прізвище, ім'я, по батькові	Борисенко Марія Юріївна
	Науковий ступінь, вчене/почесне звання	Кандидат мистецтвознавства, доцент
	Посада	Доцент
	Профіль викладача, e-mail	https://num.kharkiv.ua/assets/img/structure/faculties/theory-of-music/Borysenko_2022.pdf dbor@ukr.net
Анотація	<p>«Теоретичні проблеми сучасної музики», що є дисципліною професійної підготовки за фахом, презентує історичні, теоретичні, методологічні та практичні аспекти вивчення багатоманітних мистецьких явищ ХХ–ХХІ століть як <i>унікального</i>, а тому особливо цікавого та <i>актуального культурного шару</i>. Свідком сучасного етапу його розвитку є нинішнє покоління музикантів.</p> <p>У межах дисципліни здійснюється віртуальний <i>діалог із найвідомішими композиторами світу</i> – класиками сучасності – через вивчення їхніх творчих маніфестів, музичних, а також вербальних авторепрезентацій, у тому числі, мовою оригіналу. Програма дисципліни передбачає <i>набуття досвіду</i> анотацій сучасних теоретичних праць українських і зарубіжних фахівців, прослуховування та комплексного музичного аналізу низки зразків сучасної та новітньої композиторської творчості.</p>	
Мета дисципліни	Аспекти історії, теорії, методології та художньої практики	

	<p>музичного мистецтва ХХ–ХХІ століть в контексті системного усвідомлення його основних напрямів розвитку, успадкування та переосмислення мистецьких традицій, змістовних конструктивно-виразових чинників як вияву новаторського музичного мислення.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПРН4. Аналізувати музичні твори з визначенням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.</p> <p>ПРН7. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.</p> <p>ПРН8. Демонструвати музично-аналітичні навички під час створення виконавських, музикознавчих, композиторських та педагогічних інтерпретацій.</p> <p>ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.</p> <p>ПРН15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.</p>
<p>Загальні компетентності</p>	<p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК9. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК12. Здатність працювати автономно.</p> <p>ЗК17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство, у розвитку суспільства, техніки й технологій; використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>
<p>Фахові (спеціальні) компетентності</p>	<p>СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.</p> <p>СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності теорії та практики музичного мистецтва.</p> <p>СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення в теорії, історії та методології музичного мистецтва.</p> <p>СК7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.</p> <p>СК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.</p> <p>СК10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.</p> <p>СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.</p>

	<p>СК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в практичній діяльності.</p> <p>СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.</p> <p>СК17. Здатність застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.</p> <p>СК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві, композиторській творчості та музичній педагогіці.</p>
<p>Зміст навчальної дисципліни</p>	<p><i>Тема 1.</i> Мета та завдання навчальної дисципліни, її структура, огляд джерел, місце в комплексі інших дисциплін професійної підготовки за фахом.</p> <p><i>Тема 2.</i> Музичні явища ХХ–ХХІ століть у художньому контексті епохи: естетика, композиторські школи/спілки/персоналії, національна специфіка, творчі маніфести.</p> <p><i>Тема 3.</i> Жанрово-стильова палітра музичних творів ХХ–ХХІ століть як «дзеркало» епохи: від традицій до інновацій, від канону до міксту. Вектори сучасних жанрологічних досліджень.</p> <p><i>Тема 4.</i> Теорія сучасної музичної композиції: поетика, змістоформа, техніки.</p> <p><i>Тема 5.</i> Мелодика та процеси темоутворення в музиці ХХ–ХХІ століть: індивідуально-стильові композиторські втілення.</p> <p><i>Тема 6.</i> Гармонічні системи в музичній творчості ХХ–ХХІ століть: сучасні композиторські пошуки та інновації, аспекти еволюції гармонічного мислення, мови та мовлення.</p> <p><i>Тема 7.</i> Нова поліфонія ХХ–ХХІ століть: жанрово-стильові виміри. Вектори взаємодії із сучасними техніками музичної композиції.</p> <p><i>Тема 8.</i> Ритмоструктури в музиці ХХ–ХХІ століть: аспекти пульсації, темпоральності. Співвідношення з метром, жанровістю. Роль у формотворенні.</p> <p><i>Тема 9.</i> Фактура і тембр в сучасній музиці. Темброво-фактурний комплекс як художньо-виразовий чинник композиторської інтерпретації. Аспекти фактуро- і тембрології в українському та зарубіжному музикознавстві.</p>
<p>Види занять</p>	<p>Лекційні, практичні, індивідуальні, самостійна робота.</p>
<p>Методи навчання</p>	<p>Словесний метод (бесіда, пояснювання, дискусії); практичний метод (практичні заняття – аудиторні та індивідуальні); наочний метод (інтерактивна дошка, метод ілюстрацій); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування); відео-метод у сполученні з новітніми цифровими технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні); самостійна робота (розв'язання завдань); індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.</p>
<p>Форми та методи оцінювання</p>	<p>Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС відповідно до Положення про організацію та проведення поточного та семестрового контролю результатів навчання здобувачів вищої</p>

	<p>освіти.</p> <p>Поточний контроль (має 60 балів): усне опитування, письмові роботи, робота на практичному занятті, написання контрольної роботи.</p> <p>Підсумковий семестровий контроль (має 40 балів): диференційований залік – 5 семестр.</p>
--	--

	<p>Умовою допуску до підсумкового семестрового контролю є виконання програми навчальної дисципліни й отримання за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 20 балів.</p> <p>Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.</p>
Особливості та політика дисципліни	<p>Під час вивчення навчальної дисципліни викладач та здобувачі комунікують завдяки таким засобам, як: Moodle, листування через <i>e-mail</i>, у чаті групи з дисципліни, посилення на <i>google-диск</i> тощо). На першому занятті з дисципліни викладач доєднує здобувачів до груп, здійснює обмін <i>e-mail</i>, надає електронні посилання на необхідні навчальні матеріали, <i>google-диск</i> тощо.</p> <p>Від студентів очікується регулярне відвідування усіх видів занять згідно з розкладом.</p> <p>Порядок повторного проходження контрольних заходів та ліквідації академічної заборгованості визначено Положенням про організацію та проведення поточного та семестрового контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти.</p> <p>Необхідною вимогою під час навчання є дотримання академічної доброчесності (списування (в т.ч. і з використанням гаджетів) під час поточного та підсумкового контролю заборонено).</p> <p>В університеті панують взаємоповага, шанобливість, чесність.</p>
Рекомендовані джерела інформації	<ol style="list-style-type: none"> Бевз, М.В. (2017). <i>Етюди оптимізму з Валентином Борисовим</i>. Харків: Факт. Борисенко, М. (2002). Й.С. Бах – А.Веберн. Фугарічерката № 2 з «Музичного дарунку»: До проблеми інтерпретації першоджерела. <i>Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти</i>, 9, 85–98. Київ: Наук. Світ. Валентин Сильвестров. <i>Дочекайся музики. Лекції – бесіди</i>. (2011). За матеріалами зустрічей, організованих Сергієм Пілютіковим. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА. Герасимова Персидська, Н. (2017). Досвід міркувань про особливості осягнення сучасної музики. <i>Науковий вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського</i>, 119, 57–64. Каширцев, Р. (2021). <i>Інтерпретаційний потенціал тембру та фактури в оркестрових творах композиторів першої половини ХХ століття</i>. (Автореферат дисертації доктора філософії). Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків. Щетинський, О.С. (2023). <i>Типологія композиторської самоактуалізації (з творчої лабораторії Л. Грабовського</i>,

- В. Балає і В. Бібіка*). (Дисертація доктора філософії). Харківський національний університет мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків.
7. Adorno, T.W. (1995). *Ästhetische theorie*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
 - a. Borysenko, M. Chernyavska, M. Ocheretovska, N. (2022). Composers' Dialogues with Beethoven: Modern Stylistic Dimensions of Musical Classics. *IRASM*, 53 (2022) 1, 37-55. <https://www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-85138032226&origin=inward&txGid=d8c9922c6ea3fdaa593053abf70e0274>
 8. Boulez, P. (2006). Timbre and composition. *Orchestration: An Anthology of Writings*, 206–216. London–New-York: Routledge P.
 9. London, J. (2002). Rhythm in twentieth-century theory. *The Cambridge History of Western Music Theory*, 695–725). Cambridge: Cambridge University Press.
 10. Schoenberg, A. (2023). *Preliminary Exercises in Counterpoint*. Los Angeles: Belmont Music Publishers.
 11. Schoenberg, A. (2010). *Theory of Harmony*. University of California Press.
 12. Ton de Leeuw. (1995). *Music of the Twentieth Century. A Study of Its Elements and Structure*. Amsterdam University Press.
 13. Xenakis, I. (1992). Formalized music: thought and mathematics in composition. *Harmonologia senes*, no. 6. PENDRAGON PRESS. STUYVESANT NY.

Силабус розроблено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Гармонія», затвердженої науково-методичною радою Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського 30 серпня 2023 р., Протокол № 1.